

Projektas „Tęsk“

Nr. 09.2.1-ESFA-V-727-01-0001

Pedagogų kompetencijų vertinimo, jų pripažinimo ir taikymo profesinėje veikloje instrumentų paketo parengimas

FOKUSUOTŲ GRUPIŲ DISKUSIJŲ APIBENDRINIMAS IR SIŪLYMAI

Fokusuotų grupinių diskusijų tikslas – apsvarstyti atnaujinto Pedagogų profesinių kompetencijų aprašo bei kompetencijų vertinimo sistemos projektus, surinkti ir apibendrinti siūlymus jų tobulinimui.

2021 m. kovo 29–31 d. buvo organizuotos 8 diskusijos atnaujintam kompetencijų aprašo projekto aptarimui. Jose dalyvavo 81 ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo, pradinio ugdymo, neformaliojo ugdymo, socialinių bei specialiųjų pedagogų, profesinio mokymo, aukštųjų mokyklų atstovai, bendrojo ugdymo įstaigų vadovai. Diskusijų metu buvo svarstomi šie probleminiai klausimai: a) atnaujinto kompetencijų aprašo paskirties ir metodologinės prieigos aiškumas; b) išskirtų profesinių kompetencijų sričių aiškumas; b) išskirtų profesinių kompetencijų lygmenų pagrįstumas ir adekvatumas; c) kompetencijų turinio aprašymo adekvatumas kiekvienos tikslinės grupės atveju.

2021 m. balandžio 26 d. buvo organizuotos 3 diskusijos kompetencijų vertinimo rinkinio projekto aptarimui. Jose dalyvavo 27 pedagogai. 8 atstovavo profesijos mokytojų ir neformaliojo ugdymo asociacijas, 13 – ikimokyklinio, pradinio ugdymo, socialinių ir specialiųjų pedagogų asociacijas, 4 – mokytojų dalykininkų asociacijas. Diskusijų metu buvo svarstomi šie probleminiai klausimai: a) vertinimo sistemos principai; b) du alternatyvūs vertinimo modeliai; c) vertinimo procedūros; d) vertinimo išdavos.

Fokusuotų grupių diskusijos buvo organizuojamos ZOOM ir TEAMS platformose ir truko dvi valandas. Diskusijas moderavo du ekspertai.

Fokusuotų grupių diskusijų dalyviai atstovavo techninėse sąlygose nurodytas tikslines grupes ir regionus.

Pedagogų profesinių kompetencijų aprašas

Iš esmės diskusijų dalyviai aprašo projektui pritarta. Teigiamai įvertintos išskirtos kompetencijų sritys – dalyviams jos buvo aiškios ir suprantamos. Lygmenų išskyrimas taip pat laikomas logišku ir pagrįstu. Atpažįstamos sąsajos su dabar esančiomis kvalifikacinėmis kategorijomis. Nei viena tikslinė grupė nepažymėjo, kad jai būtų reikalingas atskiras kompetencijų aprašas. Pateiktame apraše profesinės kompetencijos įvardintos taip, kad jas galėjo atpažinti ir sau prisitaikyti visų tikslinių grupių atstovai.

Siūlyta:

- Praplėsti sąvokas. Šalia „mokyklos“ galėtų atsirasti tokios sąvokos: „su ugdymu susisijusi įstaiga“/„švietimo įstaiga“; šalia „mokinys“ – „vaikas“, „ugdytinis“.
- Suvienodinti sąvokas – vienur rašoma „savivaldos lygmuo“, kitur – „regioninis“.
- Aiškiau apibrėžti lygmenis ir paaiškinti jų sąsajas su akademine laipsniais. Keltas klausimas, ar lygmenis apskritai sieti su akademine laipsniais. Skirstymas akademine laipsniais nėra aktualus visoms tikslinėms grupėms (profesijos mokytojams, neformaliojo ugdymo specialistams).
- Esant IV lygmenų sistemai, numatyti galimybes persukti per lygmenis, jei asmuo turi įgijęs pakankamai kompetencijų ir gali jas įrodyti.
- IV lygmens tyrimo veiklas sieti ne tik su nacionaliniu, savivaldos, bet ir mokyklos kontekstu.
- Praplėsti „profesinės kultūros“ srities turinį – papildyti, suderinti, kad visos kompetencijos būtų maždaug vienodai aprašytos. Įvesti sąvokas „daugiakultūriškumas“/„globalumas“.
- „Profesinės ugdymo veiklos“ srities aprašyme įvardinti net tik grėsmių, bet ir gabumų bei talentų identifikavimą, labiau išryškinti galimybes, ne taip stipriai akcentuoti skirtybes.
- „Profesinės bendruomenės veiklos“ srities aprašyme atkreipti dėmesį į profesijos mokytojų specifiką – jiems nėra aktualus bendravimas su šeima/globėjais, nes jų ugdytiniai didžia dauguma yra pilnamečiai. Laisvieji mokytojai, kaip neformaliojo švietimo/ugdymo atstovai, taip pat neturi ryšio su mokykla kaip profesine bendruomene.
- „Profesinio augimo“ srities aprašyme akcentuoti gebėjimą dirbti komandose siekiant ugdymo tikslų..... „savarankiškai tobulina kompetencijas ne tik asmeniškai, bet ir komandoje“. „Regioninis lygmuo“, o kitur – „savivaldos“. Reikia suvienodinti.

Kompetencijų vertinimo sistema

Pateikti du alternatyvūs vertinimo sistemos modeliai buvo įvertinti nevienareikšmiškai. Tiek pirmojo (keturių lygmenų), tiek antrojo (trijų lygmenų) vertinimai sulaukė ir palaikymo, ir abejonių. Išsiskyrė ir tikslinių grupių požiūriai.

Mokytojų dalykininkų asociacijų atstovai labiau palaikė pirmąjį modelį, pateikdami tokius argumentus:

- pirmasis modelis artimas dabartiniam ir yra labiau atpažįstamas (sąsajos su kvalifikacinėmis kategorijomis);
- aiškesnis karjeros kelias ir galimybės;
- antrasis modelis galimai „užkerta“ karjeros galimybes, nes sprendimai priimami vadovo/mokyklos, todėl gali būti šališki; profesinės karjeros nesimato;
- tiek pirmojo, tiek antrojo modelio atveju nėra aišku, kodėl yra būtinybė pasitvirtinti jau turimas kompetencijas/lygmenį – turi būti labai aiškus motyvas.

Siūlymai:

- Numatyti pakankamą finansavimą, ypač antrojo modelio atveju (mokykla turi turėti lėšų priedams prie atlyginimų).
- IV (pirmojo modelio atveju) ar III (antrojo modelio atveju) lygmens veiklas atliekamas nacionaliniu mastu finansuoti ne iš mokyklos, o iš nacionalinio/projektinio biudžeto.
- Praplėsti magistro studijų spektrą – gali būti ir psichologijos, ir vadybos, ne tik ugdymo mokslų magistras.
- Skirti pakankamai laiko naujos sistemos „prisijaukinimui“ – nepulti diegti iškart.
- Pagrindine dedamąja laikyti „ugdymo veiklos“ sritį, o ne „profesinės veiklos“ – mokytojo dalykininko kompetencijos turėtų būti vertinamos labiau nei klasės auklėtojo.
- Profesinės asociacijos turėtų būti įtraukiamos į kompetencijų vertinimą.
- Maksimaliai sumažinti „popierizmą“ – mokytojui neturi būti sunku įrodyti savo kompetencijas.
- Labai aiškiai apibrėžti visas mokytojo karjeros galimybes – kad būtų aiškios perspektyvos ir paskata rinktis pedagogo profesiją.
- Turi būti aiškūs standartai kiekvienam lygmeniui ir visiems vienodi.

Ikimokyklinio, pradinio ugdymo, socialinių ir specialiųjų pedagogų asociacijų atstovai turėjo skirtingus požiūrius. Ikimokyklinio ugdymo asociacijos atstovai labiau palaikė pirmąjį modelį, nes

jis artimas dabartiniam ir yra labiau atpažįstamas (sąsajos su kvalifikacinėmis kategorijomis), jame mato daugiau pasirinkimo įvairovės. Socialiniams pedagogams tiko ir antrasis modelis.

Siūlymai:

- Vertinime orientuotis į darbą grupėje/klasėje.
- Pasitvirtinti tą pačią kategoriją/kompetenciją ne kas tris, bet kas penkerius metus (III lygmenų modelio atveju).
- Vertinimo sistema turi būti paprasta.
- Dirbantiems savivaldos/regiono/nacionaliniu mastu turi būti mokama ne iš atlyginimo eilutės, bet finansuoti papildomai iš kitų šaltinių.
- Profesinį augimą/profesinę karjerą aiškiai susieti su atlygio augimu.

Profesijos mokytojų ir neformaliojo ugdymo pedagogų atstovai akivaizdžiai neišreiškė palaikymo vienam ar kitam modeliui. Jų požiūriu, abu galėtų būti tinkami, jei būtų mažiau biurokratijos, „popierizmo“, administracinės naštos. Svarbu, kad sistema ugdytų visus ir įvairiomis kryptimi. Gerai, kad vertinime yra numatytas „vadovo deleguotas asmuo“.

Siūlymai:

- Kuo aiškiau apibrėžti, kas ir kaip vertinama.
- Pagalvoti, kaip suvaldyti asmeniško/vienašališko vertinimo riziką, taip pat, kaip neapkrauti vadovų papildoma veikla.
- Pagalvoti, kaip bus elgiamasi su pedagogais, atsisakančiais įsivertinti/pasitvirtinti kompetencijas; kaip susieti su Darbo kodeksu.
- Apmąstyti metinio įsivertinimo laiką (birželis yra perkrautas veiklomis).
- Gal prasminga būtų pirmąsias 3 kompetencijų sritis įsivertinti online, o formalus vertinimo procesas būtų tik profesinio tobulėjimo ir augimo srity.
- Aiškiai aprašyti, kaip turi atrodyti „portfolio“.
- Pagrindinis vertinimo fokusas turėtų būti mokinių pasiekimai ir pažanga.

IŠVADA. Nesulaukta aiškaus pritarimo kuriai nors vienai pasiūlytai vertinimo sistemai. Dalyviai pažymėjo, kad reikia daugiau laiko įsigilinimui. Taip pat buvo pabrėžta, kad nereiktų skubėti diegti naujovių. Reiktų pakankamo pereinamojo laikotarpio. Neblogai būtų išpilotuoti abi sistemas prieš pradėdant diegti visos šalies mastu. Pilotavimo rezultatai turėtų būti įvertinti, apibendrinti ir jų pagrindu priimti galutiniai sprendimai.